

2/2016

KNIŽNÍ ZNAČKA

ČASOPIS SPOJKU SBĚRATELŮ A PŘÁTEL EXLIBRIS

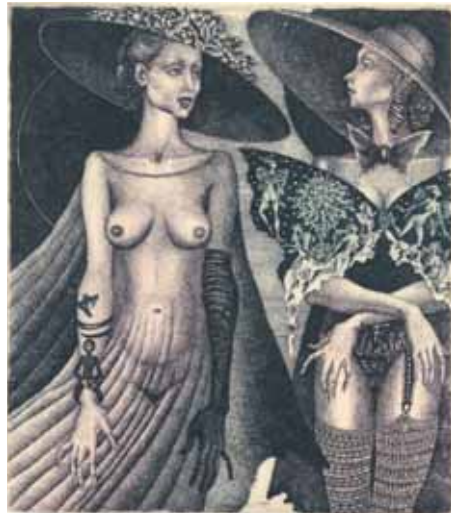

Hana Čápková, Pod stromem Bo, C3, 2011

GRAFICKÉ PŘÍBĚHY HANY ČÁPOVÉ

(Malé zamyšlení k šedesátým narozeninám autorky.)

Kdyby nebyla Hana Čáповá akademickou malířkou a grafičkou, určitě by se stala výtečnou spisovatelkou. Její zna-

Hana Čáповá, C3, 1987

losti historie, smysl pro popis viděného a poznaného, citlivá fantazie a respekt ke skutečnosti i pravdě by ji k této činnosti předurčily. Nestalo se, vystudovala VŠUP v Praze v roce 1983 (ateliér profesora Mikuly) a začala se plně věnovat ilustrační tvorbě, malbě a v první řadě realizaci grafických listů. Jistě mi dá zapravdu většina čtenářů této drobné vzpomínky i sběratelů, kteří její tvorbu obdivují stejně jako já, že každý grafický list je záznamem milého, někdy trochu lechtivého, jindy dramatického příběhu, tak jak se rodily v bohaté fantazii Hany Čáповé.

Vynecháme rozměrnou grafiku a budeme se věnovat listům s přípisem jmen, které jsou nám důvěrně známé a naplňují nás poznáním, že autorka je nejen

citlivou a nadanou pozorovatelkou světa, v němž žijeme, ale navíc, a to je nezanedbatelné, dokonale (toto slovo je vskutku namístě!) ovládá grafickou techniku barevného leptu či kombinovanou techniku. Znalost grafických technik, zdařilá a výstižná kresba, znalost historie a schopnost sledovat život se všemi radostmi i strastmi jsou dobrým předpokladem k tomu, aby zpracované a graficky zachycené příběhy zcela ožívaly před našimi zraky. Nevěříte? Pak si před sebe položte, stejně jako já, kterýkoliv drobný list, pečlivě se začtěte a děj se před vámi bude odvíjet jako v divadelním představení: *Lukrecia Borgia*: zamyšlená tvář, renesanční pohár ve štíhlé ruce, prsten a náznak dramatu v temnotě prostředí, v němž se děj odehrává. Členitá drobnokresba zvyšující napětí daného okamžiku. Přidejme znalost příběhu a zjistíme, že obraz nás nutí přemýšlet o sdělení, které nám umělkyně nabízí. Stejně dramaticky na nás působí *Markéta Lazarová*,

Hana Čáповá, C3, 1989

cludně, ale jen zčásti zahalující svou nahotu. Oči jsou výmluvné a z dívčí tváře vyčteme něhu mládí a vůbec nám nepřekáží postavy velmožů tvořící kulisu, významnou kulisu rozehraného děje. Třeba si vzpomeneme na filmové zpracování nebo znovu sáhneme do knihovny, aby-

Hana Čápková, C3, 1990

chom si oživil vyprávěný děj. Rozpustilá dívka z *Kabaretu* své půvaby vůbec nezakrývá stejně jako ty dvě veselé tanečnice tvořící jedinečný kompoziční celek. Jsou poněkud provokativní, ale všimněte si tváře ženy v popředí – je smutná a smutek najdeme i ve tvářích dalších žen či dívek, kterým Hana Čápková vdechla život. Jen se pečlivě podívejte do jejich očí a vyčtete z nich opravdu náznak strachu či bolesti. Nebo je to jen má fantazie? To ví jen autorka a nám nezbyvá než přemýšlet o jejím sdělení.

Nebudu již vyprávět další příběhy, které Hana Čápková graficky zpracovala a nabídla objednavatelům. Určitě máte některé listy ve své sbírce, tak si je pečlivě a pozorně prohlédněte sami, čtete nabízený děj, hledejte skryté šifry zakódované v ploše grafického listu a zjistíte stejně jako já, že umělkyně právem patří mezi nejzajímavější a nejvyzrálejší tvůrce exlibris nejen u nás, ale i ve světě. Zbývá přidat gratulaci k té významné šedesátce. Jak ji mám napsat, aby se nestala frází? Přát další ocenění, zájem sběratelů, ještě mistrnější zpracování kovových desek (je to vůbec ještě možné?), spoustu nových nápadů? To všechno stejně má gratulace neovlivní a tak jedinečně: Hanko, přeji ti pevné zdraví, jistou ruku při realizaci všech grafických listů a doufám, že i nadále zůstaneme přáteli!

Karel Žižkovský

FLUCTUAT NEC MERGITUR

Listuji archívem novoročenek a exlibris svého otce **Rastislava Michala**. Tuto tvorbu, převážně z 60. a 70. let, jsem dosud znala útržkovitě, na rozdíl od malířské tvorby z konce 80. let, kdy jsem otce občas navštívila v jeho ateliéru v Pařížské ulici v Praze a mohla zde vidět jeho malby. V té době se totiž drobné grafice věnoval již méně.

Ale zpátky k drobné grafice. Ve složce novoročenek na rok 1964 mne upoutal dřevoryt s motivem Paříže. Není to obvyklé téma v jeho tvorbě; převážně vytváří lyrické akty žen, milenecké dvojice, drobná zákoutí Prahy.

A tak jsem oslovila otce, aby mi přiblížil zajímavou historii vzniku této vlastní novoročenky.

„Ač zmítána, přec se nepotopí“ je nápis na prstenu v dolní části. Paříž má totiž ve svém znaku toto rčení v latinském jazyce. V r. 1964 jsem před svým odjezdem do Paříže, bylo to o Vánocích, vytvořil dřevoryt – pohlednici, kterou jsem chtěl

Rastislav Michal, L2, 1973

posílat svým blízkým i přátelům v Praze již z Paříže. Den před odjezdem v hluboké noci jsme tiskli s Vladimírem Bujárkem tuto vzácnou dřevorytovou pohlednici asi v padesáti výtiscích. Vladimír Bujárek byl velice obětavý a vzácný člověk, člen SSPE a bibliofil. Také se dá říci i hybná síla Spolku sběratelů a přátel exlibris.

Připadá mi, že některé grafiky, novoročenky, drobné bibliofilské tisky v této době byly samizdaty.

Ano. Zapomíná se, že v té době cokoliv bylo výtiskem profesionálně bez povolení, bylo rovněž samizdatem. Přesto a právě proto vzniklo neopakovatelné klima mezi sběrateli grafiky. Díky Bujárkově „amerikánce“ ze začátku 20. století a jeho znalosti typografie a tisku mohly

vzniknout stovky samizdatů originálních exlibris, novoročenek a také drobných nepovolených publikací, které sám vytiskl v tiskárně svého bytu v ulici Fr. Kadlece v Libni. Dnes se připomínají většinou jiné „samizdaty“, psané na psacích strojích, básně a kritické stati apod. s politickým nádechem.

V době 60. let ses ve spolku jistě setkal s řadou zajímavých osobností.

Setkával jsem se s mnoha vzácnými sběrateli, ale i s bývalými nakladateli (Vilém Šmidt), ale i spisovateli (Kamil Bednář), básníky (Ivan Diviš) a také mnohými malíři a grafiky (Cyril Bouda, Vojtěch Cinybulk, Emil Kotrba, František Kobliha, Alois Moravec). Pro mne, mladého, začínajícího malíře, ilustrátora a grafika, byly tyto okamžiky setkávání hlavní podporou v nelehké době, plné halasných frází o umění. Vše bylo utlačováno, veškerá soukromá aktivita a umění byly defor-

Rastislav Michal, C2, 1964

movány mnohými funkcionáři, které zájmal spíše jejich plat a moc a už vůbec ne umění. Tomu nerozuměli a připadalo jim zbytečné.

A jak sis našel cestu ven z labyrintu té doby?

Pomohli mi sami sběratelé drobné grafiky. Byli to většinou lidé, kteří v tehdejších kulturním marasmu nacházeli útočiště mezi grafikami, exlibris a novoročenkami. Scházeli se soukromně nebo na

Rastislav Michal, C3, 1984

sjezdech přátel drobné grafiky a exlibris, např. v Olomouci, Chrudimi, Českých Budějovicích a dalších městech. Mezi nimi byli často lidé věznění v 50. letech jen za to, že byli soukromníci; majetek jim byl zabaven a byli odsouzeni jako nepřátelé komunismu. A pak trpěli řadu let, např. v uranových dolech v Bytízi a jinde. Příkladem je pro mne dodnes pan Josef Chocenský z Potštejna, vydavatel drobných tisků, kterého jsem později zobrazil v malém dřevorytu, jak jde s batohem plným grafik svou nelehkou cestu životem. Nebo pan inženýr Jiří Oliva z Lučic u Chlumce nad Cidlinou, vzácný člověk. Byl odsouzen a po propuštění z vězení byl zaměstnán u ČSD. Vzpomínám na chvíle, kdy po práci železničáře přicházel ke mně do ateliéru v Pařížské ulici a spolu jsme diskutovali o umění i době. Lituji, že jsem nedokončil jeho portrét v uniformě železničáře. Také pan Josef Kašpar z Písku; ač pracoval na uranovém dole Bytíz nedaleko Příbrami, jak si vzpomínám, ozářením měl spálené hlasivky, ale to mu

nebránilo věnovat se své zálibě – sbírání exlibris a grafiky.

Vědělo se v cizině o nesvobodě, která zde byla?

Ano i ne. Byly pořádány mezinárodní výstavy a sjezdy exlibristů v různých západních zemích např. v Hamburku (1965) nebo v Itálii (Como 1968). Sporadicky se na nich podíleli svou účastí i naši umělci a také několik sběratelů. Ti všichni se dostali do zahraničí pouze na základě tzv. devizového příslibu (byla to částka 100 USD) a poté dostali povolení vycestovat na určitou krátkou dobu, na deset nebo 14 dní. Pro nás to ale mělo zásadní význam. Setkávali jsme se s lidmi z ciziny, navazovali osobní a často přátelské kontakty, vyměňovali si navzájem zkušenosti. Také jsme zahraničním sběratelům „otevřeli oči“, neboť mnohdy byly jejich informace o naší politice a kultuře zkresleny na základě lživé komunistické pro-

Rastislav Michal, C2, 1964

pagandy. Během pár dní pobytu jsme se cítili tak nějak lidštější a také svobodnější. Sám jsem si ale uvědomoval, že ne vše na Západě bylo ideální. I tam lidé měli své problémy a každodenní starosti. Ale přátelství s nimi vydrželo dlouhá léta a dodnes se spolu setkáváme. Ale jak čas běží, někteří bohužel již nejsou s námi.

A co bys chtěl říci na závěr svého vzpomínání?

Pro mne, mladého malíře, bylo zásadní, že jsem objevil svět grafiky, exlibris, novoročenek. Začal jsem se věnovat grafickým technikám, jako byla mědirytina, dřevoryt, linoryt a litografie. O mou práci byl mezi sběrateli zájem a musím zdůraznit, že mne často tito sběratelé a přátelé pomohli svou radou, kritikou, ale i finančně udržet se „nad vodou“. Byli u počátku mé výtvarné cesty životem. Proto jsem jim za to vděčný.

Na otázky své dcery Rei odpovídal Rastislav Michal.

ŠŤASTNÁ NÁHODA ANEB KAREL TOMAN A LÉČBA DIVADLEM

Možná máte stejné zkušenosti: jdete do divadla na zajímavé představení, v mém případě na první představení divadelního souboru Graphothalia, a zjistíte, že ve

foyeru a v přilehlých prostorách právě probíhá výstava umělce, kterého obdivujete, máte rádi, okouzлил vás svým výtvarným dílem! Podobnou náhodu, šťastnou náhodu, jsem zažil 28. února letošního

Karel Toman, L1, 1995

Karel Toman, L1, 2000

roku při návštěvě divadla v Horních Počernicích. Náhoda šťastná, a věřte, tak to doopravdy bylo. Redaktor našeho časopisu mne požádal o krátkou vzpomínku k nedožitým osmdesátým pátým narozeninám akademického malíře a grafika Karla Toman (*27. 2. 1931 ve Studené na Českomoravské vysočině) a já ten text neustále odkládal. Ani rozmluva s Karlem Zemanem, dlouholetým přítelem umělce, nepřinesla nic, co už by nebylo řečeno. A pak vejdu do krásně osvětlených divadelních interiérů a žasnu – Karel Toman mne vítá osobně. Není sice už mezi námi (zemřel 2. října 2000 v Praze), ale je tu jeho dílo! Nevšední, zajímavé, plné napětí – vždyť jeho grafické listy i kresby

jsou často věnovány vojenským příběhům, výstižně a přesně vystihují prosté bojovníky i udatné generály na bojišti. Před očima defilují jako na přehlídce bubenci, mušketýři, huláni na nádherných koních, dragouni se poněkud opozdili,

Karel Toman, L1, 1983

ale kyrysníci je trochu popohnali! Nechybí ani postavy z *commedie dell'arte*, úsměvné maškary a nadpřirozené bytosti z říše snů. Ve dvou vitrínách vidíme papírové vojáčky, jež realizoval v době, kdy byl ještě klukem obdivujícím svého tátu, který bojoval v 1. světové válce v Itálii a stal se pak náčelníkem policie ve Vratětině. Tady se zrodila papírová bojiště středověkých bitev, napoleonských válek i tažení římských legionářů. Nadaný student se v gymnáziu v Jihlavě setkal s Gustavem Krumem (nevšedním kreslířem, ilustrátorem, obdivovatelem tvorby Zdeňka Buriana) a spolu prožili studentská léta. Spolu založili „kolchoz“, který jim umožňoval nakupovat všelijaké starožitné maličkosti, krásné knihy, drobné kuriozity. Jednou měl peníze Karel, jindy Gustav, jednou půjčil Karel, podruhé zase Gustav.

Na pražské Akademii výtvarných umění (ateliéry profesorů Sychry a Pukla) patřil Karel Toman k mimořádně nadaným studentům a za cyklus dřevorytů získal hlavní cenu akademie v roce 1954. Po ukončení dvou čestných roků na akademii žil svobodným životem přinášejícím radosti i starosti; ilustroval knihy, zvláště dobrodružné a historické. Mezi jeho vrcholná díla patří kniha zachycující vojenské stejnokroje rakouské armády od 16. století až do 1. světové války. Padesát dokonale zpracovaných tabulí svědčí o Tomanově nadání a jsou důkazem jeho mimořádné znalosti historických uniforem, zbraní a výstroje koní. Přidejme volnou grafiku (exlibris a novoročenky jsou jen skromnou součástí Tomanova díla – žel!) realizovanou zpočátku technikou dřevorytu, později většinou barevnou litografií v dílnách Tomáše Svobody a Jiřího Lípy a můžeme hodnotit jeho rozsáhlou mistrovsky provedenou tvorbu na výstavě doplněnou o černobílé dramaticky laděné kresby.

Karel Toman, L1, 1995

Abychom plně pochopili Tomanovo dílo, musíme si připomenout, že byl člověkem romanticky založeným a že nikdy nepostrádal dobrou náladu. I v dospělosti byl svým chováním dokonalým džentlme-

nem se srdcem neohroženého mušketýra. Měl rád poctivé lidi – kamarády výtvarníky a lidi, kteří nějak k umění náleželi. Spolu s Jiřím Boudou psali texty her pro

Karel Toman, L1, 1984

Litografičanku, zúčastnil se jednotlivých představení jako herec a jeho osobitý humor potěšil každého jak v divadle, tak při osobním setkání. Snad následující vzpomínka grafika Karla Zemana potvrdí mé vyprávění: „Karel byl stále klukem; obdiv k tátově uniformě, historické postavy z románů, to všechno byl jeho svět. Když jsme spolu seděli v hospodě, objednali jsme si vždy „mušketýrské maso“ a k tomu krokety jako koule do muškety. Celý život si přál vidět největší a nekrásnější rytířský hrad na světě Craque des Chevaliers v Sýrii a sen se mu splnil. Žel, už poslední den v hotelu, kde jsme čekali na odlet do Prahy, cítil únavu. Přesto ještě pronesl na hostině, kde tančily břišní tanečnice vtipná slova „krásné to

ženy“. V Praze jsme procházeli z letadla tím připojeným tunelem, najednou jsem za sebou zaslechl ránu, Karel spadl na zem a byl konec! Škoda ho, byl to báječný kamarád.“

A tak jsem procházel kolem jednotlivých obrázků, vzpomínal na okamžiky, kdy v tiskařské dílně „tasil“ pomyslné kolty, a bylo mi dobře. A divadlo? Skvělé! Nově obnovený Divadelní spolek litografů a jejich přátel, nesoucí honosný název GRAPHOTHALIA, důstojně navázal na staré tradice a předvedl veselé představení *Léčba divadlem aneb z Říční do Počernic*. Díky Martinu Boudovi a jeho režii se vše vydařilo. Kapela byla skvělá, herci se překonávali ve výkonech, Tomáš Bím jako myslivec střílel na vše, co leze

Karel Toman, L1, 1988

i létá. Nakonec sestřelil i ptáčka s velkým „P“, tedy grafika Petra Ptáčka s jeho letadlem. Milan Dřímál s manželkou Helenou

trdlovali, jak se patří. Mladé tanečnice či víly oplývaly půvabem, „kumštistorik“ Robert Hédervári vysvětlil nechápajícím moderní umění, až začali chápat, a o techniku se postaral Tomáš Sýkora. Bylo veselo, vtipné scény (scénář napsal

Karel Toman, L1, 1991

Martin Bouda) nás opravdu pobavily a rozesmály. Jsem přesvědčen, že Graphothalia započala novou tradici a to je moc dobře. Vždyť v dnešní době, kdy peníze hrají prim a nikdo nic nechce dělat zadarmo, je tak málo přátelství a dobrých lidských vztahů. Tleskal jsem vehementně a pak jsem se urychleně přesunul do foyeru, kde už vesele vyhrávala skupina tradičního jazzu Luboš Bob Zajíček se svými kamarády muzikanty.

Hostina na počest odchodu paní ředitelky do důchodu byla velkolepá, víno i pivo nejlepších značek (a zadarmo) teklo proudem a nikomu se nechtělo domů. Také proč, když lahví s vínem neubývalo a pivo také nestačilo vyschnout. Šťastná náhoda, co říkáte? Velkolepá výstava, skvělé divadlo a ještě k tomu rulandské červené! Snad jsem na nic nezapomněl a nedožité pětaosmdesáté narozeniny Karla Tomana spolu s jeho obdivovateli důstojně oslavil. Škoda, že nedostal z nebeských výšin propustku a nemohl se té slavnosti zúčastnit. Určitě by tasil ten svůj pomyslný kolt a byl by rychlejší než já.

Karel Žižkovský

DANIELA HAVLÍČKOVÁ ZŮSTÁVÁ TRVALE V MÉM POVĚDOMÍ

Letos by bylo Daniele Havlíčkové rovných 70 let, ale již v 53 letech nemoc ukončila slibnou dráhu uznávané ilustrátorky a grafičky, jedné z předních výtvarných osobností SČUG Hollar (*18. 4. 1946 Praha, †21. 7. 1999 tamtéž). Připomínám, že již na SUPŠ (1961–1964) zaujala nevšední poetikou svých začátečnických prací. Vystudovala poté VŠUP v Praze (prof. F. Muzika, J. Trnka, Z. Sklenář) v r. 1971. Ve své tvorbě se zaměřila zejména na kombinovanou techniku barevného leptu a suché jehly. Na exlibris byla poměrně skoupá – vyhověla spíše zahraničním sběratelům, pro domácí zájemce si našla čas jen výjimečně (celkem asi 15 opusů), proto jsou vzácné. Libovala si v montáži několika motivů do jednoho obrazu a velmi ráda se věnovala knižní ilustraci lyrických děl. Ve svých grafických pracích filosofuje nad lidskými vztahy a vytváří hold milované přírodě. Měla mnoho

samostatných výstav doma i v zahraničí a účastnila se i výstav kolektivních. Pravidelně oběsílala mezinárodní bienále grafického umění (např. v Lublani v r. 1981 získala Prix d'achat).

Daniela Havlíčková, L1, 1981

Poprvé jsem si její tvorby všiml na začátku 80. let – figuruje totiž v souboru s dlouhým názvem *Padesát exlibris vybraných pro edici Miloše Daříčka a Mirka Ševčíka Zdeňkem Sklenářem, který připojil svoji značku*. Soubor volných listů vycházel postupně v šesti dílech v letech 1980–1983 v nákladu 100 kusů v Gottwaldově a je doplněn dovětkem Jana M. Tomeše. Je to pozoruhodná prezentace Sklenářových žáků na motivy literárních děl slavných autorů. Daniela si vybrala Reiner M. Rilkeho.

S Danielou Havlíčkovou mne seznámil můj přítel prof. Emil Gebauer z Teplic. On ji totiž ještě stihl požádat v r. 1996 o zhotovení své novoročenky. V té době dělala novoročenky pro různá knižní naklada-

telství (Čs. spisovatel, Lyra Pragensis, Art centrum) a češtinář Emil si ji cenil pro perfektní jemnou kresbu a poeticky snové náměty. I její volná grafika měla často drobný a nápadně skromný formát. Učarovaly mně jak náměty, tak jejich názvy: *Šípky s mými ústy, Jablíčko a ruce, Hnízdečko, Zázrak dorozumění, Já se tam vrátím, Kostky jsou vrženy, Příjemné probuzení a celá série zátiší s motýlem*.

Za další tři roky zemřela a já už to s ní nestačil dojednat. Osobně jsem propásl několik možností se připomenout, aby i pro mne grafický lístek zhotovila. Na svých častých cestách do milovaného Českého ráje, a především na Šolcův statek za

Daniela Havlíčková, L1, 1981

Karlem Samsišákem, jsem vypátral jejich venkovskou chalupu v malé obci Trní s pouhými 14 obyvateli mezi Sobotkou

a Dolním Bousovem, kde Daniela Havlíčková se svým manželem – filmovým a divadelním hercem Miroslavem Masopustem prožila poklidné a šťastné roky života v inspirativním prostředí Českého ráje. Rovněž Mirek Masopust, herec divadla S. K. Neumanna, divadla Za branou a divadla Rokoko, již není mezi námi, zemřel v 65 letech v r. 2009, necelé desetiletí po své manželce D. Havlíčkové, malířce, grafičce a ilustrátorce. Oba jsem toužil blíže poznat – bohužel promarnil jsem příležitost, což mě dodnes mrzí.

Jiří Ort

NEZAPOMENUTELNÝ VÁCLAV RYKR,

malíř, grafik, typograf, afšista, pedagog, amatérský loutkář a sběratel)

Čtvrt století již uplynulo od smrti skromného a ostýchavého tvůrce, avšak umělecky a lidsky velmi osobitého člověka. Seznámil mě s ním kolega sběratel prof. Emil Gebauer z Teplic. Předpokládal, že si spolu budeme dobře rozumět, a nemýlil se! Společný obdiv k Českému ráji a k městečku pod Humprechtem dokázal téměř nemožné: zdánlivě nepřístupný statný muž s pronikavými očima pod vysokým čelem, s přísně sevřenými rty uprostřed pečlivě sestřiženého kníru s bradkou mi otevřel své laskavé srdce. Rodem z Essonnes (*9. 5. 1927), městečka jižně od Paříže, se zamiloval do Šrámkovy Sobotky, často tam pobýval a do konce života těžce nesl, že se nestal úředně jejím řádným občanem. Mám od něho darem několik grafik s náměty ze Sobotce za zprostředkování větší zakázky volné grafiky pro ústeckou chemičku – číslovanými barevnými litografickými listy s kyticí tulipánů obdarovával

zaměstnavatel dlouholeté pracovníky při odchodu do důchodu a v rámci organizovaných výročních setkání. Litografie

Václav Rykr, L1, 1982

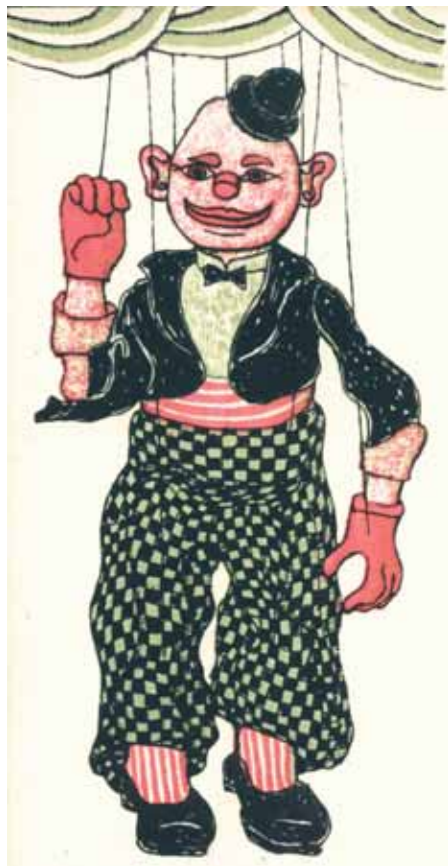
byly v paspartě a zaskleny v rámu, takže v leckterých domácnostech, zejména v bytech podnikových paneláků, visí dodnes.

Užitou drobnou grafiku výstižně nazýval „grafikou všedního dne“ a nikdy se jí nevyhýbal a tvrdil, že vše kolem nás je hodno pozornosti kumštýře. Se zanícením a pečlivostí se věnoval návrhům plakátů, instalacím výstav, ale i tvorbě katalogů, diplomů, čestných uznání, zdravic, gratulací, pozvánek a vstupenek.

Po příchodu do ČSR vystudoval VŠUP v Praze (1946-1952) u prof. J. Nováka a prof. E. Filly. Od roku 1957 byl zaměstnán v Děčíně (jako reprodukční technik a typograf v Severografii), pak se přestěhoval, už „na volné noze“ samostatného

grafika, do Roudnice nad Labem. Několik let rovněž působil jako externí učitel na katedře výtvarné výchovy PF v Ústí nad Labem.

Jeho velkou zálibou bylo loutkové divadlo; v tom si notovali s Vojtěchem Cinybulkem. Loutky nejen sbíral a restauroval,

Václav Rykr, L1, 1982

ale i navrhoval a vytvářel nové. Ve svém roudnickém domě měl samostatnou místnost, kde hrál loutková představení pro děti ze širokého okolí. Je tvůrcem rozsáhlé kolekce novoročenek s názvem *Moje loutky*. Knižní značky vytvářel pro sběratele ochotně i na vy-

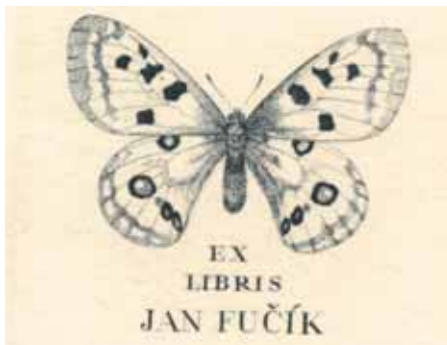
žádané téma. Převažují kamenotisky, barevné litografie a linoryty. Miroslav Kudrna tvrdí, že „tvorbě exlibris zasvětil nejlepší léta tvůrčí zralosti“. Obesílal pravidelně chrudimská trienále, přehlídky a soutěže kongresů FISAE, Sint-Niklaasu, Oxfordu, Arezzu, Gentu a další. Nejčastějšími náměty byly samozřejmě loutky, ale také fantaskní zvířata, šašci a klauni. Leckdy je v námětech zašifrováno Rykrovo poselství (jinotaj), které nemohl sdělit slovy, alegorie směšného lidského hemžení a kritika tehdejšího společenského klimatu. V tom byl neopakovatelný a pro nás pamětníky nezapomenutelný. Zemřel v Roudnici nad Labem 23. 6. 1991.

Jiří Ort

NEZAPOMENUTELNÁ NÁVŠTĚVA V ATELIÉRU

(K 95. nedožitým narozeninám
Jiřího A. Švengsbíra.)

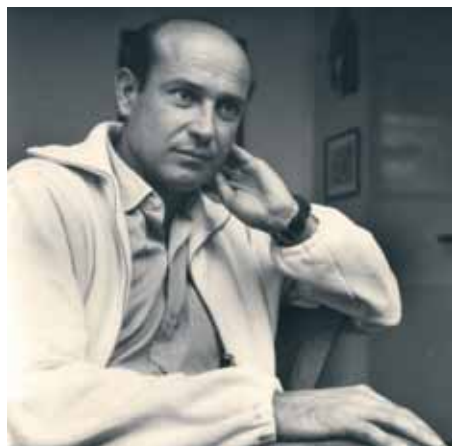
Způsobila to rozkošná navštívenka s kresbou dvou kohoutů a slunce – s tex-

Jiří Švengsbír, C2, 1949

tem **Sol lucet omnibus** a přesnou adresou: Jiří Švengsbír – akademický malíř – grafik, 170 00 Praha – Holešovice, U Průhonu 20, telefon 805692. Vida, tak slunce svítí všem!

Dodal jsem si odvahy – když všem, tak mně taky! – a vytočil jsem číslo: ozval se vlídný hlas Mistra, vyslechl si přání kokotajícího prosebníka a schůzka byla domluvena. Psal se rok 1981.

Jiří Švengsbír, foto J. Černý, Praha

V září toho roku totiž manželka úspěšně ukončila náročné studium práv na UK a já dostal nápad podarovat ji na připravované promoční hostině v bruselské restauraci EXPO na Letné originálním grafickým listem od jejího nejoblíbeněj-

Jiří Švengsbír, X6, 1975

šího autora. Měl jsem na mysli námět z cyklu pražských vedut, kde v horní části je zobrazena Kotěrova neoklasicistní bu-

Jiří Švengsbír, C1, 1978

dova právnické fakulty z r. 1931 a v dolní části silueta sousedního Čechova mostu s dekorativními detaily ze sochařské výzdoby Lud'ka Wurzla, především dvou osobitě stylizovaných delfínů a obligátního Švengsbírova slunce posazeného uprostřed listu.

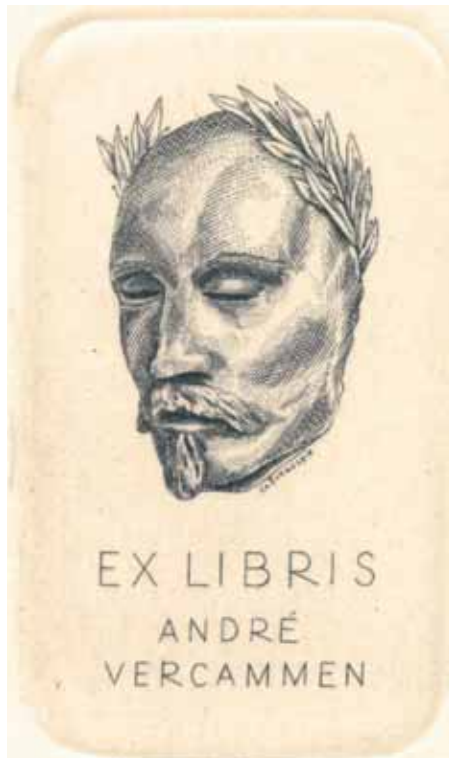
Do Prahy jsem v inkriminovaný den přijel vlakem a vystoupil na holešovickém nádraží. Ranní slunce mi svítilo v ústrety a v dobré náladě jsem včas trefil do ulice U Průhonu. Všiml jsem si, že kousek odtud je státní tiskárna známek. (Napadlo mi, že tu Mistr bývá častým hostem, když to má za rohem.)

Pěšky jsem zdolával schodiště činžovního domu a už nevím, v kterém patře jsem se zastavil u správných dveří. Byl jsem očekáván; zatímco v levačce jsem svíral puget a pouzdro s lahví žernoseckého vína, pravačkou jsem zaznamenal překvapivě silný stisk ruky (Tak přeci je šermířem a trénoval box!). Doufal jsem, že má květiny rád a nemýlil jsem se –

kreslené hromádky papíru. Prostorem se šířila tlumená hudba z gramofonu. Usilovně jsem přemýšlel, o jakou skladbu jde, vypadalo to na Beethovena. Byl jsem vybidnut, abych se posadil. Než jsem dostal objednaný šálek čaje, uvelebil jsem se v pohodlném křesle a klouzal pohledem na řadu vkusných uměleckých artefaktů. Všiml jsem si, jak na stěně velké

Jiří Švengbír, C2, 1958

Jiří Švengbír, C2, 1950

v jedné váze na polici už byly astry, na římsce ve džbáně slunečnice. Ocitl jsem se v prosvětleném ateliéru pod stropními okny, vysoko nad střechami holešovických činžáků. Čekal jsem bohémský nepořádek, ale opak byl skutečností! Na bytelném stole rozdělaná práce, lampa, ve stojanu velká lupa, po-

zrcadlo v renesančním rámu opticky ještě víc zvětšuje prostor ateliéru. Na začátku rozhovoru jsem hostiteli vnutil svou navštívenku a jedním dechem se zajímavým hlasem učinil upřímné vyznání, jak jsme se s manželkou nadchli pro sbírání jeho novoročenek a exlibris, vesměs komorních opusů, filigránů

a grafických šperků, z nichž vyznačuje poetičnost, něha, jemnost a křehkost, podložená virtuozitou, a že těchto drobných miniatur už máme několik desítek. (Dokonce exlibris s antickým motivem, který vytvořil pro svého přítele historika dr. Jaromíra Pečírku nebo lístek Ad

Jiří Švengsbír, C2, 1951

astra pro manželku Hanu s datem 26. 3. 1979.) Pochlubil jsem se, jak jsme získali jeho portréty Václava Hollara a Kryštofa Haranta z Polžic a Bezdruzic a postupně i větší formáty. První signovanou grafikou byl portrét Karla Čapka, mědiryt z roku 1951 získaný od SČB jako roční členská prémie. Následovalo panorama Prahy 1493 a řada novoročenek s pražskými motivy výměnou od dlouholetého člena SSPE p. Jaroslava Černého. K tomu Mistr poznamenal, že šlo o déletrvající osobní přátelství, díky němuž mohla vzniknout série ocelorytin pražských vedut pro PZO ŠKODAEXPORT, jejichž zhotovení pan Černý zprostředkoval.

Když grafik zjistil, že jsem pražský rodák z Vysočana a že vím o jeho původu z Vokovic, netrvalo dlouho, kdy se konverzачní ledy prolomily. Shodná láska k zákoutím staré Prahy, obliba procházek po Malé Straně, záliba v poslechu spirituálů a blues, obdobné zážitky ze zahraničních

cest apod. vedly k tomu, že jsme si brzy notovali. Korunu tomu nasadilo společné okouzlení a vřelý citový vztah k podkrkonošskému městečku Nová Paka. Stejně jako se tam já rád vracím ke hrobu rodičů i prarodičů a vybavuji si zážitky ze školních prázdnin, také Mistr Švengsbír si připomněl své návraty - počínaje vůbec první výstavou, kterou mu v městském muzeu v roce 1953 uváděl grafik K. Štika a dalšími třemi, které mu pomohli

Jiří Švengsbír, X5, 1963

uspořádat novopačtí přátelé: v r. 1960 v kulturním domě, v r. 1964 v Suchardově domě a jubilejní po dvaceti letech v r. 1973 opět v muzeu. Byl překvapen, že jsem poslední tři výstavy osobně navštívil a zapamatoval si umístění některých grafik a exponátů, popřípadě poštovních známek či obálek FDC.

Pak se téma rozhovoru svezlo zničehonic do současnosti. Ze stolku vzal mezi prsty moji odloženou vizitku a zajímal se, co vlastně dělám, proč jsem nedobrovolně opustil matičku Prahu a odjel do pohraničí. Nechal si podrobně vysvětlit co ob-

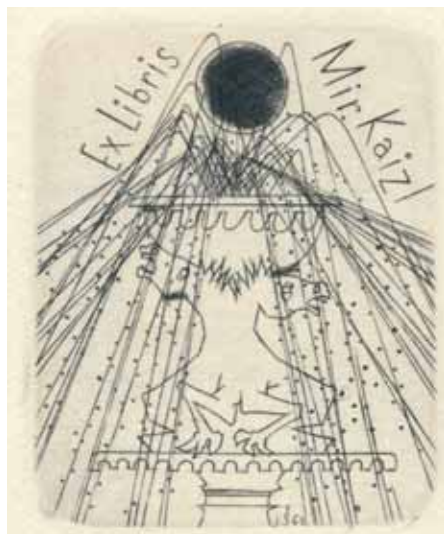
Jiří Švengsbír, C2, 1967

naší povolání podnikového psychologa a sociologa, jak školím nové zaměstnance, přednáším v závodní škole práce, připravuji výběrová řízení na vybrané profese, provádím nábor učňů do učiliště, jak řeším konflikty na pracovištích a fluktuaci v zaměstnání a jak nabízím poradenství pro volbu povolání, že k tomu využívám baterii sociometrických a psychodiagnostických testů. (Byla to služba nerozhodným rodičům-zaměstnancům, kteří měli děti s ukončenou povinnou školní docházkou a řešili dilema dát dítě na studie či na řemeslo.)

V tom momentu Jiří očividně ožil a v rozhovoru převzal iniciativu. (Zaplat' pánbůh, už jsem se začínal obávat, že mne Mistr vyzpovídá, nechá mi vybrat rytiny a po zaplacení pošle domů a já se už od něho nic nedozvím!)

Začal mi vyprávět o svém tatínkovi, nadšeném amatérském zpěvákovi a ptáčníkovi, jak ho už v chlapeckém věku přivedl na Vinohrady do Masarykova lidovýchovného ústavu k psychologovi, aby zde podstoupil psychotechnické

zkoušky. Předtím z něj byl málem řeznický tovaryš, zahradník, hudebník, a přitom testy prozradily něco jiného: když už řemeslo, tak „šmrncnuté kumštem“ jak pravil analytik. A sestavil mu prý řadu pro něj na míru šitých vhodných povolání: hodinář, zlatník, cizelér, rytec skla či kovu, šperkař, malíř porcelánu, kreslič map aj. Testy odhalily jeho předpoklady a nadání pro tato povolání: preciznost, trpělivost, zručnost a jemnost v práci. A Mistr Švengsbír k tomu dodal: „Psychology a psychiatry jsem nepovažoval nikdy za šarlatány, na tyto obory pohlížím s úctou a uznáním, protože řadu doporučených činností jsem si v životě úspěšně vyzkoušel. Od svých 16 let jsem sbíral praktické zkušenosti pro pozděj-

Jiří Švengsbír, C2, 1963

ší výtvarné tvůrčí výboje. Začínal jsem v reprodukční firmě Bäcker na Smíchově, kde jsem se vyučil rytcem kovů a medailistou. Chvilí jsem byl i kresličem map. Utrvzují se neustále v přesvědčení, že základem trvalé hodnoty uměleckého díla

je dobře zvládnuté řemeslo. Od malička jsem rád kreslil a svůj talent pak mohl rozvinout na grafické speciálce u profesora Antonína Strnadela.“

Ve zbytku času mi umožnil nahlédnout do tajů své práce: viděl jsem velké množství kreseb - od přípravných skic a náčrtů až po realizaci rytiny do poddajnější mědi nebo tvrdší oceli. Došel jsem k názoru, že je jak velkým mistrem kresby, tak rydla.

Plný úžasu nad jeho pracovitostí a počtem dokončených a rozpracovaných projektů připravovaných grafických opusů a poštovních známek jsem mu složil hlubokou poklonu a posteskl si, že na rozdíl od něho, který již bohatě naplnil své životní poslání, mi stávající režim po mém odchodu ze zaměstnání asi žádné trvalé hodnoty vytvořit nedovolí a zpochybnil jsem svou možnost vlastní sebe-realizace v práci.

V závěru setkání mezi dveřmi mi konejšivě znovu naznačil, že si rovněž mé profesní orientace váží, nepodceňuje ji a považuje ji za smysluplnou.

Třebaže od té návštěvy uplynulo již třicet pět let a většinu ostatních grafických listů od předních českých umělců pečlivě uchováváme v deskách a ochranných pouzdrech – trofeje z návštěvy ateliéru Švengsbírova nám visí na zdi v paspartách v zasklených rámech a máme je k potěše neustále na očích. Denně se díváme na barevné ocelorytiny: Právnická fakulta s Čechovým mostem (1978), Matyášova brána na Hradě (1979), Zlatá loď Praha (1979), Pocta Tizianovi (1980) a na menší rytinu s portrétem Karla Čapka (1951). Všechno to jsou autorské tisky s osobním věnováním. Škoda, že se Mistr dožil jen pouhých 62 let! Zemřel 3. března 1983.

Jiří Ort

STESK PO BAREVNÝCH ZAHRADÁCH KARLA OBERTHORA

Koncem června tomu bylo dvacet let, co nás opustil malíř, grafik a ilustrátor – napůl Pražan a napůl Jihočech Karel Oberthor. Sluší se připomenout, že se nejprve vyučil tiskařem v pražské Grafické unii. V této v průmyslové tiskárně se jako kamenotiskař setkal při práci s celou plejádou výtvarníků: C. Boudou, K. Svolinským, A. Strnadelem, J. Lieslerem, E. Kotrbou a L. Jiřincovou. Vlastní umělecké školení zahájil před koncem války u prof. Kulce na Ukrajinské akademii v Praze a po osvobození na AVU v ateliéru prof. V. Pukla a V. Silovského.

Karel Oberthor, L1, 1971

Od roku 1951 byl nepřetržitě aktivním členem SČUG Hollar. Karel Žižkovský v listu K. Oberthora v Slovníku tvůrců exlibris upozornil na jeho důležitý pří-

nos k rozvoji grafických technik, když už v roce 1957 vynalezl v dílně Josefa Hrachovce tisk barevné litografie z jednoho kamene pro všechny barvy. Experimentátorem zůstal i v pozdější tvorbě, což je nejzřetelnější u jeho klíčového motivu koně – od realistického pojetí tažného hospodářského zvířete až k stylizované-

Karel Oberthor, L1, 1982

mu symbolu snového koníka, od barevné kompozice vzpínajícího se oře s řadou utajených grafických fines k černobílé konstruktivistické linii znaku koně, vynořujícího se z geometrické sítě čar.

Vedle převahy kamenotisků a opusů v barevné litografii najdeme mezi novoročenkami a knižními značkami také několik leptů, dřevorytů, linorytů a suchých jehel.

Jeho poetické vidění života vychází z dětského vnímání pohádkového světa s nadpřirozenými bytostmi (vodníci,

skřítkové) a z návštěv cirkusových manéží s usměvavými klauny a šašky.

Jeho vyzrálá snová imaginace dospěla k líbezným rajským zahradám s fantaskní faunou a florou, kde skotačí koníčky s rozevlátou hřívou za zvuků fléten pastýřů. Ostatně náměty s koníčky miloval už od Alšova slabikáře přes obrázky Josefa Lady, Vojtěcha Sedláčka a Emila Kotrby; byl to jeho trvalý celoživotní inspirační zdroj. A k tomu ještě motivy jihočeského selského baroka s chalupami, statky a samotami.

S dojetím si prohlížím bibliofilský dárek od už rovněž nežijícího Miloslava Jančí, důvěrného přítele K. Oberthora, *Tři lidové písně z Jižních Čech*. Je to útlý svazček se 4 ilustracemi K. Oberthora, který mi poslal 4. září 1996 pár měsíců poté co Mistr zemřel krátce před svými 75. narozeninami. Je to tedy jeho poslední práce. Hotový tisk, který pořídil Miroslav Housar, již bohužel nemohl podepsat, vydání se nedožil.

Jiří Ort

KAREL IV. A KARLOVY VARY V DROBNÉ GRAFICKÉ TVORBĚ

Vypráví se, že Karel IV. kdysi podnikl loveckou výpravu do lesů v hornatých končinách a údolích, kde vyvěrají horké prameny. Zdejší lesy oplývaly zvěří. Při lovu jeden ze psů počal štvát kus divoké zvěře. Při jeho pronásledování spadl do tůně, odkud prudce tryskala horká voda. Pes začal bolestí výt. Lovci, kteří uslyšeli psí nářek, přispěchali v domnění, že jej poranila pronásledovaná zvěř. Podívaná, jež se jim naskytla, je velice udivila. Přistoupili blíže, vytáhli psa z tůně a pak sami ochutnali horkou vodu, jež tolik vyděsila psa. O celé události byl zpraven císař Karel IV., který se pak s četnou družinou vydal k onomu

místo, aby tam sám obdivoval nevšední dílo přírody. Za přítomnosti svých lékařů moudrý panovník poznamenal, že takováto horká voda může zažehnat mnohé těžké nemoci a jest velmi užitečná a posilující. Poté vodu sám užil (říká se, že měl nemocnou nohu) a seznal úlevu a zlepšení. Nad tím se panovník radoval a brzy nařídil, aby celé místo bylo osídleno a kolem prameny zřízeny domy. Pojmenování vzniklého městečka upomíná na svého zakladatele – lázně císaře Karla – Karlovy Vary.

Jan Kavan, C3+C5, 2012

Císař a král Karel IV., město Karlovy Vary a jeho lázeňství se často objevují jako zajímavá témata ve volné i užité grafické tvorbě našich současných výtvarníků. Osobně jsem se také přesvědčil, že téma Karlovy Vary a Karel IV. je akceptované významnými zástupci české výtvarné obce i při tvorbě exlibris (Eva Hašková, Jan Kavan, Jiří Brázda, Eduard Milka).

S krásami města se také mohli seznámit členové našeho spolku při celostátním sjezdu SSPE v Karlových Varech v r. 2007. Hlavní organizátor sjezdu, pan Ing. M. Humplík, pro ně zajistil několikahodinovou prohlídku města. Podle vyjádření účastníků prohlídky to byl jeden z nezapomenutelných zážitků ze sjezdu. Proto si dovoluji pozvat členy spolku do Karlových Varů nejen na oslavy 700 let od narození jejich zakladatele a na hektický týden filmového festivalu, ale i na delší pobyt s lázeňskou léčbou, pro kterou mají Karlovy Vary unikátní přírodní podmínky.

Jan Radosta

KLUB PŘÁTEL VÝTVARNÉHO UMĚNÍ NA MINISTERSTVU ZEMĚDĚLSTVÍ

Nebude na škodu na začátku připomenout, že komunistický režim měl snahu vše jednotně a jednoduše nalajnovat. Vybudoval několik struktur, které nařizovaly jak se správně chovat, jak se sdružovat a jak vše jednotně chápat. Jimi chtěli ovládat společnost. Týkalo se to také a především kulturního dění. To, co bylo mimo tento rámec, bylo zbytečné, ba pro komunistický systém nebezpečné, a bylo to prostě zrušeno. Toto se dělo zejména v létech padesátých, ale ani uvolnění před r. 1968 na tom mnoho nezměnilo. Zachvěl se i náš spolek, který byl málem zrušen! Na začátku sedmdesátých let stále fungující „inženýři lidských duší“ došli k názoru, že je nepotřebný. Nezdál se jim asi dosti „budovatelský“ a hlavně byl pro upevňovanou „normalizaci“ podezřelý. Již asi tím, jaké měl v názvu neznámé, normalizátorům zřejmě podivně znějící slovo. Bůhví, jaké živly by se v něm mohly družít? Ministerstvo kultury na zaslané, „v duchu socialismu vypra-

cované“ stanovy neodpovědělo. Tehdy geniálně zasáhl dnes již bájný Karel Samšíňák. Jako pracovník ČSAV navázal styky s estetickou společností ČSAV, která jako jediná projevila zájem přijmout nás jako kolektivního člena. Byli jsme zachráněni

Ota Janeček, X3, 1986

a hrdý doplněk k názvu – Kolektivní člen České společnosti pro estetiku při ČSAV se objevil v záhlaví našeho časopisu. Stalo se tak 1. ledna 1978! (Název našeho časopisu Knižní značka byl již v padesátých letech z důvodu úniku před tiskovým zákonem změněn na Zprávy SSPE. Název Knižní značka jsme začali používat až od roku 1994.)

Ta pozdější doba „normalizace“ byla přece jen již pozměněná. V kulturním podrostu společnosti se začaly objevovat rostlinky neplánovaného druhu. Lidé se začali dávat dohromady, aby si mohli kulturní zájem a své představy pořádat

po svém. A tak byl dne 14. února 1979 založen Klub přátel výtvarného umění při ZV ROH na Ministerstvu zemědělství a výživy. Do vínku si dal šíření zájmu o výtvarné umění a rovněž podporování sběratelství. A pilně začal pořádat besedy s výtvarníky, návštěvy jejich ateliérů a zájezdy za kulturními památkami. Protože spiritus agens tohoto počínu Jiří Soukup je naším členem, byli na návštěvy zvaní především grafici a tvůrci exlibris. Při hrubém součtu jich bylo více než třicet! (Jinak akcí celkem přes 220.) Současně se při tom konaly výstavy z ukázek jejich díla. Ve vhodných sálech ministerstva trvaly sice jen asi dvě až tři hodiny, ale s hojnou účastí, která si nezadala s desetletvajícími výstavami konanými rovněž v okrajových částech Prahy. Do klubové kroniky někteří umělci hned připojovali své originální kresby. Je zřejmé, že nelze všechny vystavující vyjmenovat, a tak alespoň zmiňme některé z již zesnulých. Byli to: Jiří Bouda, Miroslav Houra, Ota Janeček, Emil Kotrba, Oldřich Kulhánek či Josef Liesler. Dostalo se ale i oprávněné cti vystavovat své práce tvůrcům amatérským, jako byli Rudolf Příbyš a František Šára. Zaslouženě! Při oslavách 35leté činnosti klubu v loňském roce přijali pozvání manželé Daniela a Karel Benešovi, Jiří Brázda a Vladimír Suchánek. Poslední výstava se konala 25. ledna letošního roku. Uspořádal ji Jiří Soukup z novoročenek, které se mu podařilo čerstvě nashromáždit. Bylo jich přes sedmdesát. (O ní v Knižní značce 1/2016, s. 32.) Klub nyní vede ministerský rada Jiří Kolářík a klub pořádá četné vycházky za památkami Prahy a do zapomenutých pražských zákoutí.

Josef Chalupský

HOSPODÁŘSKÉ VÝSLEDKY V ROCE 2015 A ROZPOČET NA ROK 2016

<i>Příjmové položky:</i>	<i>Skutečnost 2015 v tisících Kč</i>	<i>Rozpočet 2016 v tisících Kč</i>
Členské příspěvky	240,6	300
Dobrovolné příspěvky na tisk. fond	4,5	3
Inzerce	0	0
Podíl z prezenčních aukcí	10,5	9
Podíl z internetových aukcí	38,9	35
Prodej spolkových publikací a grafik	115,3	150
Aktivní úroky	0,2	0
Sjezd	143,2	177,5
Ostatní	12,5	0
Celkem příjmy	565,7	674,5
<i>Výdajové položky:</i>		
Časopis Knižní značka a přílohy	108,3	120
Soupisы exlibris a novoročenek	1,4	20
Grafické listy, soubory a publikace	56	135
Slovník tvůrců exlibris	0	10
Sborník pro exlibris	0	80
Výstavy	0	2
Nájemné	15,7	15
Režijní náklady na činnost spolku	23,3	46
Bankovní poplatky	9,3	9
Archiv	18,9	12
Sjezd	131,4	177,5
Účetní evidence	12,5	12
Finanční podpory ze strany SSPE	13	3
Ostatní	5,6	0
Kongres FISAE 2018	0	23,5
Celkem vydání	395,4	665
Hospodářský výsledek	+170,3	+9,5

Hospodaření spolku skončilo v r. 2015 s přebytkem 170,3 tisíc Kč. Největší úspora 90 tisíc Kč vznikla, ovšem nesprávně, tím, že nebyl vydán Sborník 2015, příjmové položky byly vesměs vyšší, než se předpokládalo. Sjezd v Chomutově skončil přebytkem 11,6 tisíc Kč.

Jmění spolku na účtech a v hotovosti činilo k 1. 1. 2015 – **401,2 tisíc Kč** a k 31. 12. 2015 – **571,5 tisíc Kč** a zvýšilo se o **170,3 tisíc Kč**.

Rozpočet pro rok 2016 byl navržen a následně schválen valnou hromadou s mírným přebytkem 9 500 Kč. Základy příjmů tvoří členské příspěvky v předpokládané výši

300 000 Kč a příjmy z prezenčních a internetových aukcí v celkové výši 44 000 Kč. Rozpočet sjezdu v Hradci Králové se předpokládá vyrovnaný.

USNESENÍ VALNÉ HROMADY SSPE

konané dne 19. března 2016 v hotelu POPULUS v Praze

Valná hromada Spolku sběratelů a přátel exlibris se konala za přítomnosti 123 členů podle Listiny přítomných, která tvoří přílohu zápisu z této valné hromady, a přibližně 20 hostů. Valnou hromadu svolal výbor pozvánkou, kterou obdrželi všichni členové počátkem ledna 2016 společně se čtvrtým číslem spolkového časopisu Knižní značka. Schůze byla podle platných stanov usnášeníschopná.

Po přednesení zpráv předsedy Karla Urbana, pokladníka a kontrolní komise a po diskusi ke zprávám přijali přítomní členové následující usnesení:

1. Valná hromada schvaluje hospodaření spolku v roce 2015 s příjmy 565,7 tisíc Kč a výdaji 395,4 tisíc Kč, tedy s přebytkem 170,3 tisíc Kč, tak jak je ověřila kontrolní komise.
2. Valná hromada vyslovuje souhlas s činností výboru a uděluje výboru absolutorium.
3. Valná hromada bere na vědomí:
 - 3.1. Na své funkce ve výboru rezignovali v průběhu funkčního období Mgr. Barbora Vlášková a Karel Fojt.
 - 3.2. Na své schůzi dne 17. 12. 2015 výbor pro své doplnění kooptoval za členy výboru pana Ing. Ondřeje Patku a paní Martinu Vyšohlídovou, DiS., BBus.
 - 3.3. Dne 16. 3. 2016 rezignoval na svoji funkci ve výboru pan Ing. Ondřej Patka a vzdal se své kandidatury na předsedu.
4. Valná hromada bere na vědomí, že do výboru byla kooptována paní Martina Vyšohlídová, DiS., BBus., z Knihovny Národního muzea.
5. Výbor bude pracovat do volební valné hromady v r. 2017 v tomto složení: předseda: Karel Urban, členové výboru: doc. PhDr. Felix Černochoch, CSc., Jiří Hlilnovský, Ing. Milan Humplík, Ing. Jan Langhammer, CSc., PhDr. Zdeněk Němec, Martina Vyšohlídová, DiS., BBus., a Miroslava Weisová.
Valná hromada schvaluje nové stanovy spolku podle zákona č. 89/2012 Sb. (občanský zákoník).
6. Valná hromada zvolila na zbytek období do volební valné hromady v r. 2017 členem kontrolní komise pana doc. Ing. Františka Vaníčka, CSc.
Kontrolní komise bude pracovat v tomto složení: předseda Ing. Zdeněk Pilecký, členové Ing. Michala Davidková a doc. Ing. František Vaníček, CSc.
7. Valná hromada schvaluje rozpočet spolku na rok 2016 s příjmy 674,5 tisíc Kč a výdaji 665 tisíc Kč, tedy s přebytkem 9,5 tisíc Kč.
8. Valná hromada souhlasí, aby byl uspořádán sjezd SSPE ve dnech 16. – 18. září 2016 v Hradci Králové podle programu v pozvánce a pod vedením paní Marií Rumlarovou a ukládá výboru, aby zajistil uspořádání následujícího sjezdu v r. 2017 v Chrudimi.

9. Valná hromada souhlasí na základě přednesené informace o přípravách oslav 100. výročí vzniku SSPE s tím, aby byla svolána slavnostní valná hromada v březnu 2018, vydána pamětní plaketa, uspořádána výstava a vydána publikace.
10. Valná hromada souhlasí s navrženým Programem činnosti výboru na rok 2016.
11. Valná hromada výboru ukládá, aby využil ve své činnosti náměty, které byly předneseny v diskusi a uvedeny v zápisu z valné hromady a aby respektoval připomínky kontrolní komise uvedené v kontrolní zprávě.
12. Valná hromada ukládá výboru, aby bez zbytečných odkladů dodal do spolkového rejstříku, vedeného Městským soudem v Praze, chybějící spolkové dokumenty, tj. nové stanovy spolku a další.

Předseda návrhové komise: Ing. Michal Najman

Předseda SSPE: Karel Urban

GRAFIKA ROKU 2015

Jako každoročně byla také letos v únoru a březnu v Clam-Gallasově paláci v Praze uspořádána soutěžní výstava Grafika roku, rozdělená tradičně na 21. ročník Ceny Vladimíra Boudníka a 22. ročník

Dalibor Smutný, Svítání, C7, 2008

Grafiky roku. Cena Vladimíra Boudníka byla vyhlášena Nadací Hollar, tedy se zárukou, že bude dána do patřičných grafických rukou. Stalo se. Obdržel ji Dalibor Smutný (*1964). Jeho dílu byla vyhrazena samostatná místnost a deset jeho rozměrnějších mezzotint (v průměru 500 × 800 mm) mělo, již použitím této ušlechtilé techniky, jisté intimní kouzlo. (Viz ukázkou pojmenovanou Svítání.) V té „hlavní“ soutěži bylo udělena řada cen rozdělených do různých kategorií (mezi nimi i pro studenty), pro tisky

z výšky, z hloubky, z plochy (zde kromě kamenotisku také pro sítotisky a grafiku počítačovou) a dále cena kritiky. Tu nejhlavnější z hlavních udělenou Pražskou plynárenskou, a. s., získal v kategorii A – velký formát Vojtěch Kovářík (*1976) za vícebarevný linoryt, na kterém lze rozlišit dva podstavce starých petrolejových lamp bez skleněných cylindrů, leč lehce žhnoucích. Snad připomínají svícení plamenem, byť ne plynovým, ale svým způsobem souvisí s cenou od hlavního partnera. (Viz ukázkou.)

Vojtěch Kovářík, X3, 2015

Minule jsme po projití výstavními sály plnými po stěnách rozvěšenými rozměrnými grafikami získali dojem jakýchsi „plakátů“ (Knižní značka 2/2015, s. 58). Letos je to podobné, i když provede-

ním snad sevřenější. Co se však velmi zlepšilo, je vystavení drobné grafiky. Ta bývala jarmarečně sloučená ve dvou vitrínách, spíše bez ladu a skladu, jakoby mezi těmi velkoplošnými díly patřila do grafiky jen okrajově. Nyní jí bylo věnováno více vitrín, v nichž byly přehledně a vkusně grafiky rozmístěny. Přidat k nim přímo jména autorů se asi tvůrcům výstavy nelíbilo, takže bylo nutné je hledat dosti pracně na bocích vitrín. Ale zaplatť pámbů za tuto změnu. Našli jsme tam již i jména umělců tvořících v nám blízkých polohách. Do letošního ročníku bylo přihlášeno 244 prací, z nichž 140 bylo vystaveno.

Josef Chalupský

ÚSPEŠNÁ ŽEŇ ZA ROK 2015

Jubilejný 35. ročník Žně českého a slovenského exlibris za rok 2015 bol otvorený v Galérii Na mostě v Hradci Králové dňa 11. apríla 2016. Niesol sa v znamení spomienky na zakladateľa galérie i presťížnej prehliadky doc. RNDr. PhMr. Václava RUSKA, CSc., ktorý niekoľko týždňov pred otvorením výstavy na konci januára zomrel. Samotná výstava prezentovala skvelú úroveň českej a v niekoľkých prípadoch i slovenskej knižnej značky, pretože na paneloch sme mohli obdivovať formátom síce malé lístky, ktoré svojou výpovednou hodnotou, majstrovským spracovaním, filigránskou a rôznorodou technikou mali veľkú kvalitu.

Potešila prítomnosť tradičných účastníkov prehliadky, pretože mená ako Antonová, M. Bouda, Cejnarová, Coufalová, Dvořák, Hampl, Hiršl, Holubcová, Hřivnáč, Chrenko, Kasalová, Kubeczka, Marbach, Minář, Netušil, Pechar, Prokop, Ryvolová, Slovák, Smetanová, Sobota, Spurný, Tichý, Těhniková alebo Znamenák majú

v exlibrisovom svete zvuk. Znami majstri drobnej grafiky pravidelnou účasťou dávajú najavo svoju úctu k tradícii, pretože organizovanie 35. ročníkov si vyžiadalo poriadny fortieľ, lásku k umeniu i veľkú, družnú a pracovitú exlibrisovú rodinu,

Vítazoslav Chrenko, X3, 2015

ktorá je v Hradci Králové. Radi by sme samozrejme videli viacej nových tvárí, pretože známe podujatie môže byť pre mladého a začínajúceho autora vstupenkou do spoločnosti najlepších. Je prekvapením, že na tradičnú prehliadku sa mladí grafici nehrnú, možno je to preto, lebo sa na nej neudeľujú ceny a v dnešnej dobe mamonu sa ocenenie v podobe zverejnenia mena a jednej grafiky v katalógu z výstavy považuje za malé. V okolitých krajinách sa súťaží zúčastňuje stále viac tvorcov novej generácie, presadzujú sa, získavajú uznanie. Je to dôležité, lebo z aktívnej tvorby odchádza jedna silná generácia, ktorá knižné značky s radosťou vytvárala.

Čo bude ďalej? Keď prezerám vkusný katalóg z poslednej Žně, musím si všimnúť aj ročníku narodenia zúčastnených umelcov. Väčšina z nich má polstoročie života za sebou a iba traja či štyria mladí autori omladzujú túto tradičnú zostavu. Bude mať o niekoľko rokov kto uspokojovať dopyt zberateľov exlibris a vytvárať nové knižné značky? Určite áno, česká a slovenská grafika má takú povest', kvalitu a základy, že na nich budú vyrastať nové generácie tvorcov. Ide najmä o to, aby sa začali prezentovať a boli príslubom toho, že budúročná Žatva opäť vydá bohatú úrodu.

Mgr. Víťazoslav Chrenko

SKONAL DUŠAN POLAKOVIČ

Určite niet zberateľa alebo milovníka knižnej značky, ktorý by nepoznal meno bratislavského rodáka, akademického maliara Dušana Polakoviča. Významný slovenský grafik, ilustrátor, maliar a karikaturista odišiel z nášho sveta vo veku 65 rokov do umeleckého neba, do krajiny fantázie a nadprirodzených bytostí, ktoré nám svojou tvorbou predstavoval.

Dušan Polakovič sa narodil 1. októbra 1950 v Bratislave, v r. 1966–1970 získaval základy neskoršieho remesla na Strednej škole umeleckého priemyslu a následne bol prijatý na Vysokú školu výtvarných umení v Bratislave. Na tvorbu umelca mal zásadný vplyv jeho profesor Albín Brunovský, čo sa prejavilo najmä v dokonalom prevedení grafických listov a v precíznosti kresby, pričom sa nevyhýbal ani väčším formátom.

Dušan Polakovič dosiahol veľké úspechy aj ako ilustrátor a osobitnou časťou jeho výtvarnej činnosti bol kreslený humor a karikatúra. Práve vtip, irónia a situač-

né zveličenie skutočnosti prechádzali ako výrazná línia celou tvorbou. Nedá sa bez úsmevu pozerat' najmä na exlibrisy, ktoré vytvoril pre svojich známych i zberateľskú obec. Ich témou bola mytológia, história, individuálne námety podľa požiadaviek budúcich majiteľov a najmä erotika. Kto by nepoznal jeho kompozície plné žien vlnadných tvarov, ktoré veselo a neopísateľne koketujú s okolím?

Dušan Polakovič, C3, 2005

Majster robil exlibrisy rád, mohol v nich uplatniť svoj vrodený humor, a možno povedať, že patril k najoddanejším služobníkom tejto grafickej disciplíny.

Dňom 12. mája 2016 sa jeho tvorba uzavztorila. Pred niekoľkými dňami som mu napísal podakovanie za to, že akceptoval moju prosbu a zúčastnil sa prehliadky Žeň českého a slovenského exlibris za

rok 2015. Tiež som vyslovil želanie, aby pre mňa vytvoril exlibris. Veľmi korektne a zdvorilo mi odpovedal, vraj mu zdravotný stav nedovoľuje prijímať nové objednávky. Vtedy som netušil, že koniec je tak blízko. Odišiel príliš skoro. Mohol pre nás vytvoriť ešte veľa krásnych diel, no aj tak množstvo prác a široký záber jeho tvorby budú natrvalo svedkom mimoriadneho talentu, pracovitosti a tvorivej invecie.

Vítazoslav Chrenko

ZEMŘEL ADOLF BORN

Zpráva o úmrtí Adolfa Borna, malíře, grafika, ilustrátora, karikaturisty, tvůrce animovaných filmů a poštovních známek, spisovatele – snad nejvýznamnějšího a nejnámějšího současného českého výtvarníka, muže s osobitým pohledem na lidské hemžení, které promítal do svých děl, zarmoutila snad celý český ná-

Adolf Born, *S1*, 1990

rod. Zemřel v Praze 22. 5. 2016. Naposledy jsme o A. Bornovi psali v Knižní značce 2/2015 na s. 39–41 při příležitosti jeho 85. narozenin. V připravovaném soupisu exlibris A. Borna je 40 exlibris. Přihlaste se, prosíme, ke spolupráci na dokončení soupisu s pokud možno všemi reprodukcemi jeho exlibris. Lgh

ZEMŘEL ZDENĚK MÉZL

Zdeněk Mězl, malíř, grafik, ilustrátor, tvůrce známek a keramik, výtvarník s ironickým, až sarkastickým pohledem

Zdeněk Mězl, *X2*

na lidskou čeládku zemřel 23. 5. 2016 v jedné z pražských nemocnic. Narodil se 31. 10. 1934 v Praze.

Vlastní nekrolog Zdeňka Mézla

Oznamuji, že jsem umřel a tak se již nedozvím, jestli jsem náhodou nebyl profesně lepší, než jsem si myslel. Zato už vím, jak je to s tím posmrtným životem, což mě jako ilustrátora Danta celkem zajímalo. A pokud jsem skončil v nicotě, považuji to za nejlepší možné řešení. Chcete-li se to tedy dovědět, zvu vás srdečně, ale nespěchejte, však přijde den a noc.

Co si беру do hrobu:

Asi 230 vlastních nejlepších nenamalovaných obrazů a asi 80 vynikajících, leč nerealizovaných grafik. Dále si беру zklamání z většiny lidstva, nenávisť k většině mocných tohoto světa a obdiv k nemnohým profesionálním kolegům všech dob.

V co doufám:

Že nebudu reinkarnovat v jakékoliv podobě či formě a nepodstoupím tak radovánky

a utrpení tohoto lidmi zkurveného života na této lidmi a politiky zkurvené planetě.

Jo, a ještě něco:

Děkuji těm opravdu nemnohým, kteří mě měli rádi vzdor mým chybám a problematickým kvalitám i nekvalitám. Někteří snad dokonce nezištně. To jen abych nebyl nevděčná svině. Těm, kteří, když jsem blil krev, mě s radostí ještě kopli do přirození, splácím nenávisť a neodpouštím jim nic ani náhodou, když už nemám možnost odvetu, o kterou bych stál. Drtivě většině lhostejných odpouštím, sám nejsem lepší. Nebyl jsem katolík a mohu si to jako dualista dovolit. Nicméně se omlouvám a prosím za odpuštění ty, kterým jsem ublížil nechtěně, nerad a neprávem.

AVE!

Zdeněk Mézl – in memoriam.

PUBLIKACE

■ Vencel, S., Langhammer, J. a Váverka, P.: Soupis exlibris Jaroslava Dajče

Nový soupis exlibris Jaroslava Dajče obsahuje 296 položek z let 1979 až 2015 a rejstřík majitelů. Soupis má barevnou obálku s reprodukcemi exlibris. Je připojen stručný životopis autora s popisem jeho výtvarné tvorby. Formát A5, 16 stran. Soupis byl vydán v omezeném nákladu 70 kusů. Grafické a kreslířské práce Jaroslava Dajče nás provázejí již po mnoho let a stále přinášejí nová zpracování filosofických základů evropské kultury spojených s vírou, pokorou a láskou.

■ Vas-Tóth, K.: Ex Libris es Képkultúra

Kniha o současném maďarském exlibris má 352 stran a obsahuje reprodukce více než 1000 exlibris. Knihu vydala Národní Scéchenyiho knihovna společně s vydavatelstvím Kossuth. Její cena je 7990 HUF a lze ji objednat na adrese knihovny. Kniha byla představena na výstavě vybraných exlibris 24. 2. 2016 v budově knihovny.

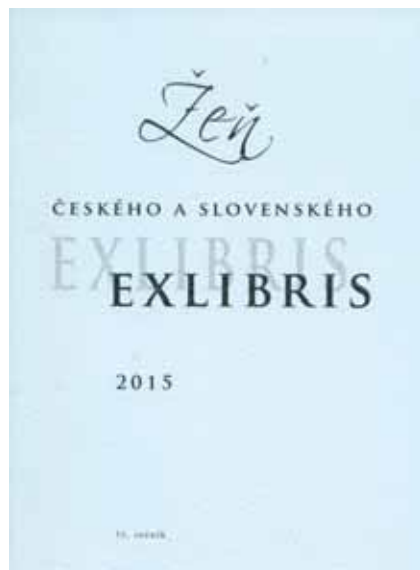
■ Habánová, A. (ed.): Na Sibiř! Nach Sibirien! Německočeští výtvarní umělci v první světové válce na východní frontě a v sibiřském zajetí

Knihu vydaly Oblastní galerie Liberec a Nakladatelství Arbor vitae v Řevnicích r. 2015 u příležitosti výstavy Na Sibiři!, konané v Oblastní galerii Liberec ve dnech 8. 10. 2015 – 17. 1. 2016. Kniha v rozšířeném formátu A4 má 192 stran a obsahuje 139 obrázků. Texty jsou souběžně v češtině a němčině. Na obrázcích jsou fotografie, kresby, malby, grafiky a sochařské práce. Významnou část tvoří reprodukce grafik následujících umělců: Viktor Böhm, Alexander Drobik, Heinrich Hönich, Alfred Kunft, Ferdinand Michl, Reimund Mösler, Emil Orlik, Max Pollak, Hans Thuma. ISBN 978-80-87707-14-2. Kniha byla v prodeji za 290 Kč.

■ 35. žeň českého a slovenského exlibris 2015

Katalog ke stejnojmenné výstavě, která se konala v Galerii na mostě od 11. 4. do 6. 5. 2016, sestavila paní Mgr. L. Valášková, Ph.D. Katalog formátu A5 má 48 stran

a je barevně vytištěn ve vzorné kvalitě v nákladu 150 výtisků. Předmluvu napsal Mgr. V. Chrenko; následuje vzpomínka na nedávno zemřelého doc. Václava Ruska, zakladatele Galerie na mostě a inspirátora těchto přehlídek. Přehlídky se zúčastnilo 44 autorů exlibris (z nich 5 ze Slovenska), 8 žáků Základní umělecké školy z Michalovců a 23 studentů Pedagogické fakulty Univerzity Hradec Králové (pod vedením Mgr. Lubomíra Netušila). U každého autora (mimo 23 studentů z Hradce) jsou uvedena základní data (rok narození, výtvarné vzdělání, adresa), popis vystavených exlibris a reprodukce jednoho z nich. V závěru katalogu je tabulka účasti autorů od r. 2006 do 2015 (celkem 319 autorů). Na realizaci přehlídky se podíleli: Farmaceutická fakulta UK, České farmaceutické muzeum, SSPE a hradecká sekce SSPE a jako sponzo-

ři Královéhradecký kraj, město Hradec Králové, tiskárna AG TYP Kostelec nad Orlicí a autoři exlibris. Lgh

■ Czubińska, M. a Podniesińska, K.: Ekslibris polski. Między herbem a obrazem

V r. 1516 vzniklo první polské exlibris. K tomuto významnému 500. výročí byla instalovaná v Národním muzeu v Krakově výstava s názvem Mezi erbem a obrazem. Byl vystaven soubor pěti set originálních knižních značek. Výstavu provází katalog

autorek výstavy Magdaleny Czubińskiej a Katarzyny Podniesińskiej. Katalog popisuje jednotlivá období vývoje knižní značky. Druhou polovinu 20. století reprezentují pouze tři autoři: Józef Gielniak, Jerzy Panek a Alina Kalczyńska. Pod pojmem exlibris autorky chápou všechny formy knižní značky objevující se v knize, ať už to jsou razítka, nálepky, etikety, knihovnická označení či větší tiskařské a grafické formy. Všechny vystavené značky jsou v katalogu podrobně popsány a doplněny jednak údaji o vlastníkovi značky, jeho zálibách, knihovně a zásluhách, tak o autorovi, grafické technice, druhu papíru, bibliografii atd. Katalog je formátu 23 × 21 cm a má 150 stran. Výstava trvala do 3. 4. 2016. Expozice je dostupná na stránkách muzea: <http://mnk.pl/fotogalerie/ekslibris-polski>. ISBN 978 83 7581 208 4.

Zbigniew Kubeczka

ČASOPISY

■ **BOEKMERK, Tijdschrift voor ex-libriskunst. Nummer 51/2016**

Pokračuje chvályhodný seriál o starších tvůrčích knižních značek. Vítaný i tím, že se můžeme s exlibris potěšit z dokonalých reprodukcí. Jejich výtvarný řád a sevřená krása nepřestanou oku lahodit. Tentokrát je tato část věnována tvůrcům ze severní a východní Evropy; je v ní šest umělců ruských, dva finští a jeden švédský. Následují referáty o exlibristické výstavě z loňského podzimu konané v belgických Yprách, o pracovní dílně Japonky Juriko Mioši (Yuriko Miyoshi) a o několika exlibris zhotovených ve dvou podobách jedním autorem. Dále jsou postupně představeni: Belgičan Marc Baudery (*1943), Nizozemec Kaaro Walaardt, Francouz Patrick Aubert (*1958), Bulhar Ivan Matejev (*1988), Japonec Kacunori Hamaniši (Katsunori Hamanishi, *1949) a **Martin Manojlín** (*1972). Z doby, kdy Boekmerk recenzujeme, je to teprve druhý výtvarník od nás (po Oldřichu Jelenovi), kterému byla věnována takováto pozornost. Proto i my se u toho článku zastavme. Napsal jej Martin R. Baeyens a začíná jej slovy hodně vřelými – „Existují události, které si pamatujeme navždy. Takovou je moje první setkání s Martinem Manojlínem na kongresu FISAE v Chrudimi v roce 1996. Obdržel tam jednu z cen.“ Po životopisném pokračování a popisu díla končí Baeyens stať neméně příznivě – „Martin Manojlín je osobitý, věrný své lásce, kterou je tisk z výšky. Je to skvělé. Zvláště když zájem o tuto techniku opadá. Také proto si tak cením, že zůstává svůj, má odvalu a věří sobě i této své technice.“ Mezi osmi novými exlibris jsou knižní značky Borise Jirků a Josefa Wenera. Číslo uzavírá recenze knihy Kristena Konrada věnovaná exlibris s egyptologickými náměty. Jch

■ **EXLIBRIS ABOENSIS, Nro 93, 1/2016, Finsko**

Simo Hannula (*1932) je finský grafik a tvůrce exlibris; je absolventem finské AVU. Příběh Ikara a jeho otce Daidala v historickém zobrazení a v současné grafické tvorbě je předmětem dalšího článku s reprodukcemi exlibris od V. Cinybulka a D. Kallaye. Osmo Omenamäki (*1940) je finský designér a reklamní grafik; vytváří rovněž exlibris. Exlibris Transilvanicum I je prvním článkem Gábora Takácse o historii rumunské typografie. V článku o exlibris pro obránce Finska je představen Tauno Paronen

(1912–1998) a jeho exlibris. V návaznosti na staré exlibris je představen jeho majitel Friedrich Bogislaw von Schwerin (1764–1834). Lgh

■ **inPRESSIONI, roč. 7, číslo 1, jaro 2016, Itálie**

S povzdechem, jak hrozí vymizení některým tiskařským řemeslům, jsou v úvodu čísla vyjmenovány akce, které se v loňském roce v Itálii konaly pro připomenutí tiskaře Alda Manuzia. (Psali jsme o něm v Knižní značce 4/2015, s. 131.) Snad tyto akce přispěly k uvědomění si situace. Snad se to týkalo i zmíněného říjnového setkání Primo Forum dei Bibliofili Affamati, konaného v Gubbio. Zejména je chválena výstava věnovaná italským „mikroedicím“, ke kterým nakročil již A. Manuzio. V dubnu 2016 oslavil spolek italských exlibristů (AIE) 30 let svého trvání. Pojednán je potom italský výtvarník Antonio Rubino (1880–1964). Představena jsou hlavně jeho krásná secesní exlibris ze začátku minulého století. Není hned zřejmé, že to jsou „jen“ perokresby, tedy P1; působí dojmem techniky jiné. Belgičan Armand Rassenfosse (1862–1934) miloval ženy a zobrazoval je v ušlechtilé podobě v leptech. (Ne tak, jak tomu bude dále.) Zajímavé jsou lepty samouka Nina Baudina, jehož podepsaný originál dřevorytu je k číslu přiložen. Rumunu Mariusu Martinescuovi (*1965) byla dána možnost se vyjádřit ke své tvorbě; tvoří lepty svým výrazem silně připomínající našeho Pavla Hlavatého. Téže možnosti se dostalo Paolu Rovegnovi (*1942), ale dopadlo to katastrofálně. Že jsou v dnešní přeerotizované době zobrazovány ve zvláštních situacích nahé ženy, není nic překvapujícího, ale něco tak uboze duchaprázdného a barevně kýčovitého, takováto exlibris text totiž ilustrují, aby člověk pohledal. Jch

■ **GRAFIEKWERELD, No. 4. 2015, Nizozemsko**

Rozsáhlý článek je věnován Ukrajince Juliáně Turčenkové (Ulyana Turchenko), která se narodila ve Lvově v r. 1980; tvoří grafické listy a exlibris v technice litografie. Krajinné náměty jsou inspiračním zdrojem pro Reindera Homana (*1950) z Nizozemska; využívá v grafické tvorbě kombinaci leptu s akvatintou a čárový lept. Od kongresu FISAE v Pekingu v r. 2008 roste zájem čínských studentů a výtvarných akademií o grafické techniky a exlibris, konají setkání s výtvarníky (např. s G. Hujbrem) a sběrateli a výstavy; Liu Shuohai založil v Číně první galerii exlibris SIEAC v Tianjinu. Peter Lazarov ilustroval dřevoryty osm starořeckých tragedií; ukázky Klytaimnéstra a Élektra).

■ **Mitteilungen der Österreichischen Exlibris-Gesellschaft č. 1/2016**

Rakouská grafička a ilustrátorka Felicitas Kuhn oslavila 90. narozeniny. T. Cernajsek podrobně pojednal o Ing. Josefu Baarovi (1877 Příbor, 1942 koncentrační tábor Lodž), členu Schlaraffie, a jeho exlibris s motivem železničního mostu a sovou, symbolem tohoto německého sdružení pro péči o přátelství, umění a humor, založeného v Praze 10. 10 1859, které pro něho vytvořil H. Ranzoni ml. Pro Ing. Konráda Rozenbauera (1893–1969), významného rakouského průmyslníka, vytvořil exlibris Oskar Sachsperger (1883–1965), dřevorytec, knihkupec, pedagog a historik města Lince. Engelbert Eßletzbichler, tvůrce exlibris, regionální historik a heraldik, vytvořil exlibris pro Ing. Josefa Hacka, průmyslníka ve Štýru. Georg Trakl, rakouský básník a spisovatel, vlepil své

dřevorytové exlibris od Maxe Esterleho do nově nalezené básnické knihy F. Hölderina a připsal na předsádku vlastní verše.

■ **Nordisk Exlibris Tidsskrift 2016/1** (Severský exlibristický časopis)

Téměř celé číslo je věnováno zobrazování smrti na exlibris. Reprodukováno je 49 exlibris s touto tematikou; z českých autorů: V. Fleissig, A. Kameník, V. Kačírek, O. Karel, L. Rusek, L. Netušil, M. Matouš, J. Werner.

■ **SELC-EXPRESS, Nr. 102/2016**, Švýcarsko

Na titulní straně je barevná reprodukce exlibris pro paní M. Kalt od B. Jirků. Je uveřejněn vlastní životopis Švýčarky Mathyldy Nachmanson-Rumpfové (1894–1984), která vytvořila několik exlibris. Werner Amrein, grafik a člen SELC oslavil 86. narozeniny. Loňské úmrtí německého spisovatele G. Grasse je připomenuto několika exlibris s jeho portrétem a exlibris na motivy jeho nejznámějšího románu Plechový bubínek. Sté výročí vzniku protestního hnutí Dada v Curychu bylo připomenuto výstavou v Zemském muzeu v Curychu. Členem hnutí Dada byl rovněž vídeňský rodák malíř, grafik a spisovatel Max Oppenheimer (1885–1954), který žil střídavě v Rakousku, Česku, Švýcarsku, Německu a zemřel v emigraci v New Yorku; vytvořil několik exlibris. V rakouském Pettenbachu uspořádal S. Hausherr výstavu Železnice v exlibris ze své sbírky asi 70 000 exlibris, v níž má asi 650 exlibris se železniční tematikou; reprodukováno je jeho exlibris od J. Boudy a exlibris od J. Jílovského. Lgh

ZPRÁVY Z VÝBORU SSPE

■ **Výborová schůze** konaná dne **10. 3. 2016** v Nové budově Národního muzea za řízení předsedou K. Urbanem a za účasti sedmi členů výboru a hosta Ing. M. Bayerové. Probíhá jednání s medailérem a sochařem Michalem Vitanovským o vytvoření plakety k 100. výročí SSPE. Ing. Patka sdělil, že webové stránky SSPE byly zbaveny virů. Redaktorkou webových stránek SSPE bude paní M. Vyšohlídková.

■ **Výborová schůze** konaná dne **14. 4. 2016** v Nové budově Národního muzea za řízení předsedou K. Urbanem a za účasti čtyř členů výboru. Ing. Humplík bude jednat o zapojení SSPE do projektu Rok české grafiky v r. 2017 s pořadatelem (SČUG Hollar vzniklo v r. 1917). Předseda K. Urban připraví dokumenty pro Spolkový rejstřík vedený u Městského soudu v Praze. Ing. Humplík informoval o programu Kreativní Evropa v souvislosti s mezinárodní soutěží v tvorbě exlibris ke kongresu FISAE v Praze. Nové stanovy SSPE v tištěné formě obdrží noví členové a stávajícím členům budou zaslány na vyžádání.

■ **Výborová schůze** konaná dne **12. 5. 2016** v Nové budově Národního muzea za řízení předsedou K. Urbanem a za účasti sedmi členů výboru a hosta Ing. M. Bayerové. Předseda pan Urban navrhuje uspořádat kongres FISAE v r. 2018 v nově rekonstruovaných prostorách Mánesu. Ing. Humplík předložil písemný návrh mezinárodní sou-

těže v tvorbě exlibris v souvislosti s kongresem FISAE v Praze; výbor návrh schválil. Byl vydán e-mailový adresář členů SSPE s telefonními čísly a s výzdobou exlibris J. Váchala pro potřeby členů výboru, který zpracoval Ing. Langhammer. Termín konání sjezdu SSPE v Chrudimi v příštím roce není možno v současné době stanovit; jednání s PNP o konání trienále neproběhlo. Ing. Humplík předběžně projednal uspořádání výstavy současného italského exlibris v Muzeu barokních soch ke sjezdu v Chrudimi. Výbor v samostatném záznamu vyhodnotil soutěž na logo kongresu FISAE v Praze: soutěž obeslalo 9 z 15 vyzvaných umělců a všichni splnili předepsané podmínky soutěže. Autorem vítězného návrhu je Zbyněk Hraba. Druhá cena byla udělena Vlastimilu Sobotovi.

Výbor SSPE

■ Vážení členové SSPE!

Nezapomeňte se včas přihlásit na sjezd SSPE, který pro vás s nevšední péčí připravují paní Marie Rumlarová a pan Stanislav Zídek v Hradci Králové. Termín pro odeslání řádné přihlášky je do 31. července 2016. Sjezd se koná ve dnech 16. až 18. září 2016. Děkujeme všem členům, kteří zaplatili včas (do 31. března 2016) členské příspěvky SSPE. Stále nám však chybí členské příspěvky od přibližně jedné třetiny členů. Zkontrolujte si, zda máte členský příspěvek zaplacený a nepřidělávejte nám práci s urgencemi nezaplacených příspěvků. Pokyny pro placení členských příspěvků na r. 2016 naleznete v Knižní značce 4/2015, s. 140.

Výbor SSPE

VÝSTAVY

Galerie HOLLAR - výstavní plán na rok 2016, 2. pololetí

Smetanovo nábřeží 6, 110 00 Praha 1

22. 6. – 17. 7.	Tomáš Bím
20. 7. – 14. 8.	Nová tvorba
17. 8. – 11. 9.	Karel IV.
14. 9. – 9. 10.	Petr Nikl / Petr Korbelář
12. 10. – 6. 11.	Fakulta umění a designu Ladislava Sutnara, ZČU Plzeň
9. 11. – 4. 12.	Od Boudníka po současnost – strukturální grafika
7. 12. – 23. 12.	XXII. Festival komorní grafiky

ZMĚNY ČLENSTVÍ

■ **NOVÍ ČLENOVÉ:** 10705 Ing. Marie FABINGEROVÁ, č. p. 83, 262 43 Věšín; 10703 Šárka HOLÁ, Petrohradská 3112, 272 04 Kladno; 10707 Ing. Radomír PAVLÍK, Ph.D., Vltavská 214/9, 625 00 Brno; 10702 Ing. Kateřina STAŠOVÁ, Radošovice 33, 257 51 Bystřice; 10706 Bohuslav ŠÍR, Baarova 50/25, 140 00 Praha; 10704 PhDr. Štěpánka TŮMOVÁ, Schnirchova 1254/1, 170 00 Praha.

■ **ZMĚNA ADRESY:** 10661 Ing. arch. Jan BŘEZINA, Kmochova 635/5a, 614 00 Brno.

■ **ZRUŠENÍ ČLENSTVÍ PRO NEPLACENÍ PŘÍSPĚVKŮ:** 10622 Ing. Iveta MILFAJTOVÁ ze Žatce.

**Časopis Knižní značka vydává pro své členy od roku 1937
Spolek sběratelů a přátel exlibris, založený v roce 1918,
se sídlem: Zelenečská 129/34, Hloubětín (Praha 14), 198 00 Praha.
Identifikační číslo ve spolkovém rejstříku vedeném Městským soudem v Praze,
oddíl L, vložka 237: 004 43 522, zapsáno 1. ledna 2014.
Poštovní adresa: P. O. BOX 645, 111 21 Praha 1.
IČO: 00443522.
Webové stránky: www.sspe.cz.**

Číslo účtu/Konto:

87951/0300 v měně CZK, Československá obchodní banka a. s.,
Radlická 333/150, 150 57 Praha 5.

Číslo účtu/Konto:

IBAN: CZ02 0300 0000 0002 3224 2690, SWIFT/BIC: CEKOCZPP v měně EURO,
Československá obchodní banka a. s., Radlická 333/150, 150 57 Praha 5.

Předseda: **Karel Urban**, Na Vyhliďce 291, 252 06 Měchenice.

E-mail: urbankm@tiscali.cz.

Telefon: 251 566 517. Mobil: 728 150 639.

Prezenční aukce: **Ing. Milan Humplík**, Gagarinova 510/21, 360 20 Karlovy Vary.

E-mail: mi303hu@gmail.com.

Telefon: 353 225 454, 241 432 635.

Mobil: 728 342 132.

Pokladník: **PhDr. Zdeněk Němec**, Livornská 424, Horní Měcholupy, 109 00 Praha.

E-mail: zne1@seznam.cz.

Telefon: 274 787 152. Mobil: 774 666 655.

Redaktor Knižní značky a členská evidence: **Ing. Jan Langhammer, CSc.**,

Ke Kukačce 797/19, 312 00 Plzeň.

E-mail: langhammer.jan@o2active.cz.

Telefon: 377 265 076.

Seznam příloh:

Subskripce souboru exlibris Karla Demela Prosby.

KNIŽNÍ ZNAČKA číslo 2/2016

Redaktor: Ing. Jan Langhammer, CSc.,

Ke Kukačce 797/19, 312 00 Plzeň, e-mail: langhammer.jan@o2active.cz.

Redakční kruh: doc. RNDr. Josef Chalupský, PhDr. Jiří Ort a RNDr. Karel Žižkovský.

Jazyková korektura: Mgr. David Polčák.

Počítačová sazba článků a výběr obrázků: Ing. Jan Langhammer, CSc.

Grafická úprava a tisk: SOS print s. r. o., Švihovská 10, 301 00 Plzeň.

Náklad 520 výtisků.

Vydává: Spolek sběratelů a přátel exlibris v Praze,

Zelenečská 129/34, 198 00 Praha.

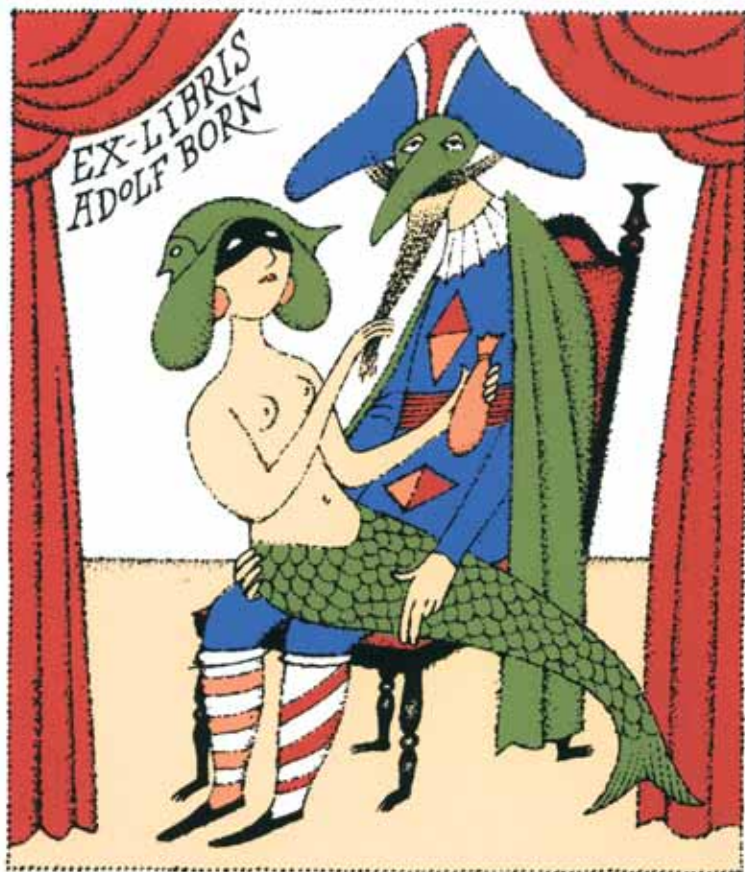
ISSN 1211- 3840.

Rozesílá Postservis Praha.

Toto číslo vyšlo 30. 6. 2016. Redakční uzávěrka příštího vydání je 31. 8. 2016.

Miroslav Petřík, kostel Jména Panny Marie na Lomci, C3+C5, 2016

Adolf Born, S1, 1996

Časopis Knižní značka vydává pro své členy od roku 1937 Spolek sběratelů a přátel exlibris založený v roce 1918 se sídlem v Praze.

Název časopisu a logo spolku:
akademický malíř Miroslav Houra.

Obrázek na titulní straně:
Hana Čápová, Taťána, C3, 2009.